

71255
SÜRELİDİR

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.007/00.1818
KONU : Yazılı Soru Önergesi

13.11.2007

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 18.10.2007 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/255-734/2097 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 01.11.2007 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-9-31/4089 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıyla Bakanlığımıza gönderilen, Ankara Milletvekili Yılmaz ATEŞ tarafından Sayın Başbakanımıza yöneltilen ve Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını tensip ettikleri 7/255 esas nolu yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nihat ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 1 Yazı (2 Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 1 Yazı

**ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN YILMAZ ATEŞ'İN
7/255 ESAS NOLU YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Çocuk Vakfı'nca yayınlanan ve basınımızda da yer alan "Türkiye'nin Çocuk Gerçeği" raporuna göre, çocuk sorunlarında en büyük etken yoksulluk. Her 4 çocuktan biri yoksul, 5 çocuktan biri çalışıyor. Sokaktaki çocuklar konusunda en sorunlu 2 il ise İstanbul ve Diyarbakır. Ankara'nın durumu da iç açıcı değildir.

Raporda, Türkiye'nin, çocuk pornografisi konusunda riskli ülkeler arasında yer aldığı bildirilerek, medyanın olumsuz etkilerinden çocuğu koruma sisteminin geliştirilemediği, Türkiye'nin çocuk göstergelerinin dünya ortalamasının altında kaldığı kaydedildi.

Konuyla ilgili olarak;

SORULAR :

- 1) Çocuk pornografisinin önlenmesi için bu güne kadar alınan önlemler nelerdir?
- 2) TBMM'nin çocukları sokağa düşüren nedenlerle, sokak çocuklarının sorunlarının çözümü için gereken tedbirlerin belirlenmesi için hazırladığı Araştırma Komisyonu raporu neden askıda kaldı? Önerileri hayata geçirilecek midir?
- 3) Değişen koşulları da dikkate alarak, Çocuk ve Gençlik Kanunun hazırlanması ve var olan kanunlarda değişiklik yapılmasını düşünüyor musunuz?
- 4) Ülkemizde çalışan çocukların sayısı nedir? Bunlardan kaç tanıda çalışmaktadır? Çalışma koşullarının ve eğitimle ilgili sorunlarının iyileştirilmesi için alınan önlemler nelerdir?
- 5) Son 5 yılda çocuk suçlarında, çocuk ihmali ve istismarında bir artış olmuş mudur? Olmuşsa bunun nedenleri ve önlenmesi için alınan tedbirler nelerdir?
- 6) Türkiye'nin imzaladığı ILO'nun 182 Nolu sözleşmesi, çocukların sokakta çalıştırılmasını çocuk işçiliğinin en kötü biçimi olarak nitilemektedir. Türkiye'de sokakta çalışan çocukların sayısı nedir? Söz konusu olumsuzluğun giderilmesi yönünde yapılan düzenlemeler nelerdir?
- 7) Çocuk işçiliğinin iki ana nedeni yoksulluk ve göçtür. Sokakta çalışan çocukların daha çok Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden göç eden ailelerin çocukları olduğu saptanmıştır. Bu bölgelerimizde yeni istihdam alanları yaratılarak yoksulluğu ve göçün kaynağında önlenmesi ile ilgili bir çalışmanız var mıdır?
- 8) SHÇEK kuruluşlarında koruma altında bulunan çocuklardan kaç tanı kurumla ilişkisi kesildikten sonra bir işe yerleştirilmektedir? İşe yerleştirilemeyen çocukların durumları ile ilgili yapılan bir işlem var mıdır? Yoksa bu çocuklar kaderlerine mi terk edilmektedir?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Pornografisi ihtiyari Protokol ülkemiz tarafından onaylanmış, 28 Haziran 2002 tarih ve 24799 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu protokol kapsamında ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile ilk ülke raporumuz hazırlanarak, 17 Mayıs 2006 tarihinde BM Çocuk Hakları Komitesine sunulmuştur. Protokole ilişkin hazırlanan ülke raporumuz ve BM Çocuk Hakları Komitesi Sonuç Gözlemleri, ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla paylaşarak konuya ilişkin bilgilendirme ve duyarlılık artırmaya yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Ayrıca gerek protokol gerekse ülke raporumuz ve sonuç gözlemleri SHÇEK Genel Müdürlüğü'nün www.shcek.gov.tr web sayfasında yayımlanmaktadır. Hizmet içi eğitim programlarında Çocuk Haklarına ilişkin verilen eğitimlerde söz konusu protokol ayrı bir konu başlığı olarak yer almaya başlamıştır.

TBMM'de 2004 yılında "Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi" konusunda bir Araştırma Komisyonu kurulmuştur. TBMM Araştırma Komisyonu çalışmalarını tamamlamadan önce konunun aciliyeti nedeni ile 2004 yılında Başbakanımız Sn. Recep Tayyip ERDOĞAN'ın talimatıyla Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanının koordinasyonunda, İçişleri Bakanı, Sağlık Bakanı, Milli Eğitim Bakanı ve Adalet Bakanından oluşan bir komite kurulmuştur. Bakanlardan oluşan Komitenin talimatları ile SHÇEK Genel Müdürlüğü'nce, Türkiye genelinde uygulanmak üzere basamaklandırılmış yeni hizmet modeli hazırlanmıştır. Yeni Hizmet Modeli ile ilgili Başbakanlığın 2005/5 nolu genelgesi, 25 Mart 2005 tarih ve 25766 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yeni Hizmet Modeli öncelikle sorunun yoğun görüldüğü, İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Adana, Mersin, Bursa illerde uygulanmaya başlanmıştır. Yeni Hizmet Modeli TBMM Araştırma Komisyonunun tespitleri ve önerileri doğrultusunda yapılandırılmış ve illerin yerel özelliğine uygun olarak çalışma stratejileri geliştirilmiştir. Çalışmaların takibi ve değerlendirilmesi için illerde değerlendirme toplantıları tüm sektörlerin katılımı ile yapılarak İl Eylem Planları oluşturulmuştur. Bakanlardan oluşan komite çalışmaların takibini yapmaktadır. Modelin ihtiyaç duyulan diğer illere de yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu hizmet modeli ile hizmetler standartlaştırılmış ve kurumların sorumluluk alanları belirlenerek, eşgüdüm sağlanmıştır.

Ceza Hukukumuzu oluşturan temel kurumlarda önemli değişiklikler yapan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkında Kanun, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu değişiklikler ve çocuklarla ilgili olarak tarafı bulunduğumuz uluslararası sözleşme ve bildirgeler karşısında 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun yeniden gözden geçirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda başlatılan çalışmalar sonucunda bir tasarı hazırlanmıştır. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Adalet ve İçişleri Bakanlıkları, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, İstanbul Barosu, İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi temsilcilerin de katılımıyla oluşturulan bir komisyonca yapılan çalışmalar sonucu son halini alarak, 03.07.2005 tarihinde kabul edilmiş, 15.07.2005 tarih ve 25876 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ile 2253 sayılı eski kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Kanunun amacı; özel koruma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasını, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasını, toplumun adalet ve güvenlik ihtiyacının karşılanmasını hedefleyen çocuk adalet sisteminin esas ve usullerini düzenlemek olarak belirlenmiştir.

Kanun çocuklara yönelik koruyucu ve destekleyici tedbirler olarak bakım, barınma, danışmanlık, eğitim ve sağlık tedbirlerini öngörmektedir.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun kurumumuza yüklediği yükümlülükleri yerine getirmek üzere, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununda yapılan 01.02.2007 tarih ve 5579 sayılı kanun değişikliği ile 2828 Sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin (f) bendine 11'nci alt bendinden sonra gelmek üzere diğer değişiklikler ile birlikte çocukların rehabilitasyonuna yönelik açılacak kuruluşların tanımlandığı aşağıdaki alt bentler eklenmiştir:

"13. Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi; Suça yöneldikleri tespit edilen çocukların davranış bozukluklarını gidermek amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanincaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü, 7-18 yaş kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

14. Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi; Duygusal, cinsel ve/veya fiziksel istismara uğramış çocukların olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan travma ve/veya davranış bozukluklarını giderme amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanincaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını ifade etmektedir."

5395 Sayılı kanun gereğince suça yönelen ve suç mağduru olan çocukların rehabilitasyonu için açılacak Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezlerinin İşleyişine ilişkin yönerge hazırlanmıştır. Uygulamalar sonucunda ortaya çıkan eksiklikler doğrultusunda Yönetmelik çalışmaları devam edecektir.

Ülkemizde ilgili kamu kurumları ile sosyal taraflar ve gönüllü kuruluşların temsilcilerinin katıldığı, ulusal düzeyde yapılan üç toplantıda ortaya çıkan görüşler ve Türkiye'de bu güne kadar yürütülen projeler ve yapılan araştırmaların sonuçları, 182 sayılı ILO Sözleşmesi ve 190 sayılı Tavsiye Kararı çerçevesinde, çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri; "Sokakta Çalışma, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışma, Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma" olarak belirlenmiştir.

Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi projesini desteklemek için ILO-IPEC projesi kapsamında "Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması" projesi başlatılmıştır. 2006-2015 yılları arasında yaklaşık 10 yıllık bir zamanı içeren, Avrupa Komisyonu tarafından finansmanı sağlanan ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının yararlanıcı kuruluş olduğu "Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması" projesi 7 il'de (Kastamonu, Ordu, Çankırı, Sinop, Erzurum, Elazığ, Van) 26 Kasım 2005 tarihi itibari uygulamaya konulmuş olup 2007 yılı Kasım ayında sonlandırılmıştır. Proje, çocukların çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinden çekilmesi için ulusal ve bölgesel kapasite geliştirilmesi, farkındalık artırıcı faaliyetlerin desteklenmesi ve risk altındaki çocukların bu tip işlere girmesinin önlenmesine yönelik çalışmaları içermektedir. Proje Kurumumuz merkez ve taşra teşkilatı tarafından desteklenmiştir.

Devlet Bakanlığının (Sn. Nimet ÇUBUKÇU) 10.11.2006 tarihli yazısı ile 81 ilden sokakta yaşayan /çalışan, madde bağımlısı ve dilendirilen çocuklara ait net sayısal verilerin

oluşturulması amacıyla, illerde Valilerin veya görevlendireceği Vali Yardımcılarının başkanlığında, bir komisyon oluşturulması, komisyonun takip ve denetiminde kurum temsilcilerinin katılımı ile oluşturulacak ekipler tarafından yapılacak saha taramaları sonucunda tespit edilecek sayısal veriler istenmiştir. Yapılan tespit çalışmasında Ülke Geneline sokakta çalıştırılan 18.448 çocuk tespit edilmiştir. Tespit edilen çocukların 12.953'ü yeni hizmet modelinin uygulandığı, İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Adana, Mersin, Bursa illerdendir. Bu çocuklara yönelik gerekli tedbirler alınmış olup çalışmalar devam etmektedir.

Devlet Bakanı (Sn. Nimet ÇUBUKÇU) imzalı 24.04.2007 tarihli yazımız ile 81 ilden tespit edilen çocuklara yönelik ne tür tedbirlerin alındığı, ihtiyaçların neler olduğu ve sorunun giderilmesi kapsamında yapılan planlamalar konusunda raporlar istenmiştir. Söz konusu raporlar Genel Müdürlüğümüze gelmekte olup tespit edilen çocuklara yönelik yürütülen çalışmaların raporlaştırılması devam etmektedir.

Ayrıca, İLO Türkiye Temsilciliği ile SHÇEK Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Protokol kapsamında, hizmet modelinin uygulandığı illeri de kapsayan Hedeflenmiş 13 ilde, (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Çorum Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Şanlıurfa, Batman, Mersin) sokakta çalıştırılan çocukların iş yaşamından çekilerek eğitime yönlendirilmeleri ve risk grubundakilerin de çalışmaya başlamalarının engellenmesi amacıyla 2004 yılı Aralık ayında proje uygulamaya konulmuştur.

Proje 2007 yılı Haziran ayında sonlandırılmış olup; çalışma riski bulunan 3257 çocuğa ulaşılarak eğitime yönlendirilmiş olup 4915 çocuk ise çalışma hayatından çekilerek eğitime kazandırılmıştır. Toplam 8172 çocuk eğitime kazandırılmış ve 3500 aileye de danışmanlık ve sosyal destek hizmeti verilmiştir. Proje hedefine ulaşmıştır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından korunma altına alınmış çocuklarımızdan her yıl kurumdan ayrılma aşamasına gelen 1500 civarında çocuğumuz gelecek endişesi duymadan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kamu kurum ve kuruluşlarınca istihdam edilmekte ve yeni yaşamlarına huzurlu ve mutlu bir şekilde başlayabilmektedir.

3413 sayılı Kanun gereği 1988-2007 (Ekim ayı sonu itibarı ile) toplam 27.838 gencimiz değişik kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmiştir. İşe Yerleştirilmek üzere olan çocukların durumu ise kamu kurum ve kuruluşlarının talepleri doğrultusunda değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Kuruma bağlı kuruluşlardan reşit olarak ayrılan çocuklar Kurumun olanakları ölçüsünde desteklenmeye çalışılmaktadır.

Konuya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Çocuk pornografisi ile mücadele konusunda Ülkemiz, çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek, Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile ilgili seçmeli Protokolü imzalamış ve bu konuyu da iç mevzuata adapte ederek, Türk Ceza Kanunu'nda söz konusu hususlara yer verilmiştir.

Sokak çocukları sorununun giderilmesi amacıyla; Sayın Başbakanımızın talimatları ile ilgili Devlet Bakanlığı, Milli Eğitim, Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ile İçişleri Bakanlıklarının bir araya gelmesi sonucu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü koordinesinde Ülkemiz genelinde uygulanmak üzere yeni hizmet modeli

hazırlanmış ve 25 Mart 2005 tarihinde 25766 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeni hizmet modeli öncelikle sorunun yoğun olduğu illerimizde uygulamaya başlanmış olup, çalışmaların takibi ve değerlendirilmesi için ilgili tüm sektörlerin katılımı ile illerde değerlendirme toplantıları gerçekleştirilmektedir. Bu model ile kurumların sorumluluk alanları belirlenerek eşgüdüm sağlanmıştır.

Sürdürülen faaliyetler çerçevesinde; mobil ekiplerle tespit edilen çocukların başta güvenliklerini sağlamak üzere tedavi edilmesi, rehabilitasyonları ve sosyal hayata yeniden katılımlarının sağlanması amacıyla ilgili kurumlar arası ortak çalışmalar hızla yapılmaktadır.

Son beş yılda çocuk suçlarında, çocuk ihmali ve istismarında artış olmamıştır.

Yukarıda belirtildiği üzere hükümetimizin aldığı tedbirler sonucunda; sokakta yaşayan/çalışan ve suç mağduru çocuklarda azalma eğilimi izlenmektedir.

TBMM'nin çocukları sokağa düşüren nedenlerle, sokak çocuklarının sorunlarının çözümü için gereken tedbirlerin belirlenmesi için hazırladığı Araştırma Komisyon Raporunun askıya alınması söz konusu değildir.

Komisyon raporunun önerileri hayata geçirilerek, ilgili bakanlıklar tarafından takip edilmektedir.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı